

УДК: 37

*Алимбеков А., пед. илимд. докт., профессор
akmatali.alimbekov@manas.edu.kg
“Манас” КТУ, Кыргызстан*

КЫРГЫЗ ЭЛДИК ПЕДАГОГИКАСЫНДАГЫ ЭСТЕТИКАЛЫК ТАРБИЯ

Сунушталган изилдөөдө кыргыз элинин жаш муундарды эстетикалык жактан тарбиялоо боюнча көз караштары, тажрыйбалары талдоого алынат. Кыргыз коому дээрлик XX кылымдын башына чейин жарым көчмөндүк турмуш образында жашап келгендиктен, маданият, анын ичинде эстетикалык тарбияга байланыштуу табылгаларынын көпчүлүгүн көркөм сөздө, оозеки поэзияда жыйнап, сактап, муундан-муунга өткөрүп келген. Көркөм сөздүн көп кырдуу булактары эстетикалык тарбиянын булагы да, таасирдүү каражаты катары да кызмат өтөгөн. Сөз аркылуу адамдын акыл билимин тереңдетүү, адат-салттарга ынандыруу, нарктуулугун арттыруу, жан дүйнөсүн тазартуу, көркөмдүк менен сулуулуктун табиятын таанытуу, өзүнүн сезим-туюмун таасирдүү жеткире билүүгө үйрөтүү сыяктуу эстетикалык-педагогикалык кош кабат милдеттерди жүзөгө ашырышкан. Көчмөн кыргыздардын турмушунда көркөм сөз устаттары, чечендер, манасчылар, эл ырчылары коомдук турмушту эстетикалык баалуулуктардын негизде куруу, жаш муундарды, ошондой эле бүтүндөй коом мүчөлөрүнүн эстетикалык табитин, көркөм өнөр жаатындагы билими менен жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүүгө өлчөмсүз салым кошушкан.

Өзөктүү сөздөр: кыргыздар, элдик педагогика, эстетикалык тарбия.

*Алимбеков А., доктор пед.наук, профессор
akmatali.alimbekov@manas.edu.kg
КТУ «Манас», Кыргызстан*

ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ В КЫРГЫЗСКОЙ НАРОДНОЙ ПЕДАГОГИКЕ

В предлагаемом исследовании проанализированы средства и опыт кыргызов по эстетическому воспитанию подрастающего поколения. Поскольку кыргызское общество почти до начала XX века жило полукочевым образом жизни, оно собрало и сохранило большую часть своих находок, связанных с культурой, в том числе с эстетическим воспитанием, в художественной речи и устной поэзии. Многогранные источники художественной выразительности служили и источником, и действенным средством эстетического воспитания. Через речь народ выполнял двоякие эстетические и педагогические задачи, такие как углубление интеллектуальных знаний человека, убеждение его в нравственных традициях, повышение его ценности, очищение его души, приобщение к природе искусства и красоты, обучение его бытию. умеет эффективно выражать свои чувства. В жизни кочевых кыргызов мастера искусств, мастера красноречия (сөз чечендери), сказители, народные певцы внесли неизмеримый вклад в построение общественной жизни на основе эстетических ценностей, в развитие эстетического вкуса молодых поколений, а также в развитие знаний и умений в области искусства.

Ключевые слова: кыргызы, народная педагогика, эстетическое воспитание.

*Alimbekov A. Doctor of pedagogy and science, professor of
akmatali.alimbekov@manas.edu.kg.,
Kyrgyz-Turkish University "Manas", Kyrgyzstan*

AESTHETIC EDUCATION IN KYRGYZ FOLK PEDAGOGY

The proposed study analyzes the means and experience of the Kyrgyz in the aesthetic education of the younger generation. Since the Kyrgyz society lived a semi-nomadic way of life almost until the beginning of the 20th century, it collected and preserved most of its findings related to culture, including aesthetic education, in artistic speech and oral poetry. Multifaceted sources of artistic expressiveness served as both a source and an effective means of aesthetic education. Through speech, the people performed dual aesthetic and pedagogical tasks, such as deepening the intellectual knowledge of a person, convincing him of moral traditions, increasing his value, purifying his soul, introducing art and beauty to nature, teaching him being able to express their feelings effectively. In the life of nomadic Kyrgyz, art masters, Chechens (masters of eloquence), storytellers, folk singers have made an immeasurable contribution to building social life on the basis of aesthetic values, to the development of the aesthetic taste of young generations, as well as to the development of knowledge and skills in the field of art.

Key words: *Kyrgyz, folk pedagogy, aesthetic education.*

Киришүү

Кыргыз элдик педагогикасында кылымдап жыйналган эстетикалык тарбиялоо тажрыйбаларын актуалдаштыруу азыркы коомдун руханий турмушундагы катаклизмдер жана туруктуу кризистер менен тике байланыштуу. Баарынын баасын акча менен өлчөп-баалоого багытталган базар экономикасынын, коомдук мамилелердин өнүгүш тенденциясы руханий турмуштун инфраструктурасын батышка багыттап, жаштардын жан дүйнөсүн утурумдук баалуулуктарга азгырып жардылантап барат. Адамдын эстетикалык табитин, таанымын жана көркөм чыгармачылык ишмердигин шарттаган институттардын көпчүлүгү эчен кылым элдин эстетикалык элегинен өтүп келген руханий педагогикалык механизмдердин алсызданышына алып келди. Анын негизинде көчмөн турмуштун негизин түзгөн көркөм өнөргө тарбиялоо салттары бошондоп, өткөндүн гана энчиси, тарыхый педагогикалык факт катары калып калуу коркунучун баштан кечирип келет. Кыргыздардын салттык маданиятындагы эстетикалык тарбиялоого байланыштуу тажрыйбалар белгилүү өлчөмдө А. Акматалиев [1], А. Алимбеков [2], Ж. Орозбаевдердин [7] эмгектеринде колго алынган. Алардын айрымдары өткөн доордун идеологиялык парадигмаларынын чегинде изилденгендиктен, объективдүү кубулуштар менен фактылардын көбү изилдөөдө камтылбай калганын да эске албай коюуга болбойт. Ошентип, бүгүнкү илимий адабияттарда кыргыздардын жаш муундарды эстетикалык жактан тарбиялоо жаатындагы салттуу көз караштары менен тажрыйбалары жетиштүү даражада ачылып көрсөтүлгөн эмес.

Изилдөөнүн максаты – кыргыз элинин салттуу тарбия маданиятындагы эстетикалык тарбиялоонун идеалдарын, факторлорун, каражаттарын ачып көрсөтүү. Макалада кыргыздардын эстетикалык идеал түшүнүгүн ташыган көркөм сөз бирдиктери, фразологизмдер, эпос жана акындар чыгармаларынын үлгүлөрү семантикалык жактан талдоого алынат.

Изилдөөнүн материалдары жана методдору

Биздин изилдөөбүздүн негизги булактары тарыхый-этнографиялык маалыматтар, фольклордук чыгармалардын үлгүлөрү, бул темага байланыштуу элден, билимдүү адамдардан алынган маалыматтар болду. Изилдөөдө сапаттык мүнөздөмөнүн изилдөө моделине тиешелүү документтерди талдоо методдору, мазмунду талдоо колдонулган. Бул багытта маалымат чогултуу жана аларды талдоо иштери сапаттык изилдөө моделинин алкагында жүргүзүлдү. Маалымат булактары катары катары кыргыз эл оозеки чыгармаларынын элдик эстетикалык тарбияга тике тиешелүү үлгүлөрү

колдонулду.

Изилдөөнүн натыйжалары жана аларды талкуулоо

Ар бир элдин салттык баалуулуктары алардын материалдык жана руханий маданиятынын өнүгүш тарыхы менен аныкталат. Кыргыздардын болумушту эстетикалык баалоонун ченем-чектери туралуу түшүнүктөрү да ошол тарыхый процесстер менен тамырлаш. Элде курчап турган жаратылыш, эмгек, адамдык мамилелер, искусство чөйрөсүндөгү кооздук, асылдык, сулуулук туралуу айырмалуу идеалдар, түшүнүктөр болгон. Кыргыздар көзгө алгач урунган нерсенин бардык төгөрөгү төп, көзгө толумдуу болгонун жөндүү көрүшкөн. Күндөлүк турмушта көп кайталанчу «түстүүдөн түнүлбө» деген сөзгө ылайык, сулуулукту, кооздуктун өрнөгүн эне тилден, табияттан, адамдын сырткы келбетинен, кыймыл-аракетинен, эмгектен, өз ара мамиледен, көркөм жасалга буюмдардан, оозеки чыгармалардан, музыкадан тандап иргеп алышкан. Көркөмдүктүн критерийлери тууралуу түшүнүктөр жана билимдер эпостордо, дастандарда, легендаларда, уламыштарда, жомоктордо, ырларда, макал-ылакаптарда, табышмактарда, музыкалык чыгармаларда жашап, өнүктүрүлүп келген. Курчап турган чөйрөдөгү бардык заттардын өзгөчө эстетикалык баалуулугун «сонун», «татынакай», «асыл», «асем» деген сөздөр менен ачыктоого болот. Кыргыздардын эстетикалык маданиятындагы өзөктүү түшүнүк бул – «сулуу» сөзү. Кыргыз тилинин түшүндүрмө сөздүгүндө сын-сыпатты билдирген сулуу сөзүнө төмөндөгүдөй аныктамалар берилген: 1) Өңү-түсү, мүчөсү келишимдүү, татынакай; 2) Өңү-түсү жакшынакай аял, кыз; 3) Көргөнгө көрктүү, кооз, суктандыруучулук, көрүнүшү сонун, жагымдуу; 4) Одуракай эмес, жылмакай, сыйда, текши, тегиз. Ал эми абстракттуу маанидеги «сулуулук» сөзүнө: «өндүү-түстүүлүк; жакшынакайлык, көрктүүлүк, кооздук, сонундук» деген аныктама берилген [4]. Кыргыз тилиндеги «чырайлуу» сөзү «сулуу» сөзү менен катарлаш колдонулганы менен, мында көбүнесе адамдын, айрыкча, аялзатынын жүзүнүн, сырткы келбетинин келишимдүүлүгүн, көзгө сүйкүмдүүлүгүн мүнөздөө үчүн колдонулганын баамдоого болот. Анткени айрым учурда сырткы келбети менен кишилик сапаттарынын ортосунда айырма ачык байкалып калганда «Чырайын чылап ичмек белең, эң башкысы адамгерчилиги болсун» - деп тандоо жасашкан. Ал эми «сымбаттуу» сөзү – көбүнесе адамдын келишимдүүлүгүн мүнөздөгөн сөз. Бирок «Сүйлөшкөндө билинер ар пенденин сымбаты» деген накыл сөз бул сөз маани-маңызы жагынан сырт келбет менен кишилик сапаттардын айкалышын аңдаткан түшүнүк экендигин тастыктайт. Бул критерий күндөлүк турмушта көп колдонулуп келгени аркылуу ачыкталат. Аял жана эркектердин келбетинин эстетикалык идеалын түшүндүрүүдө «сулуу» сөзүнүн компоненттери катары колдонулган бир катар сөздөр бар. Аялзатынын сулуулугун баалоодо анын дене-боюнун, кыймылынын бардык тарабы эске алынган. Алсак, бой келбети (тал чыбыктай), көзү (нур чачкан, жалжылдаган, балбылдаган, бакырайган, күлмүндөгөн, сүзүлгөн, карагаттай, коймолжуган, моймолжуган, жоодураган, бото көз, кой көз), бели (кымча бел), бети («Ай жүздүү», «күн жүздүү», «ай чырайлуу», «бети нурлуу», «нурдуу кызыл бети бар», «ак куба», кара тору, кызыл тору, «Кардан аппак этин көр, Кар үстүнө кан тамса, Карды көр да, бетин көр» кара сурдун сулуусу, ургаачынын нурдуусу), маңдайы («жаркылдаган», «маңдайы жарык», самсаалаган саамайың, сары жылдыздай маңдайың, моюну («короз моюн» «турна моюн»), тиши («инжиден аппак тиштүүдөн»), «тиши тунук акактан», «бермет тиш»), оозу («оймок ооз», «оозу оймоктой»), кашы («калем каш», «чийдей кашы чийилип», «кара каш»), чачы («чачы кара жибектей», «жибекти көр, чачын көр», «кара чачы жибектей», «кулпунган кара чачы бар», «жыпарлап чачы жуулган», «арка чачың кундуздай»), көзү («Чолпонду көр, көзүн көр», «бото көз», көөхар

көз”, “көөхардай жарык көзү бар”, “көөкардай көзүн сүзүлтүп”, “карагаттай көзү бар”, “аркардай көзү коюлган”, “кара көз”), кыймылы («ийиктей имерилген», «колу-колуна тийбеген», “сүлөөсүндөй керилген”, “элирип баскан маралдай”), мүнөзү (илберинки, жайдары, созулган, чоюлган, назик) [4].

Ал эми уул балдардын жетилген курагы жигиттиктин көркү, сырткы келбети, сулуулугу, сымбатына кең далысы, узун бою, калың кашы, чачы, жарашыктуу кийими, жасаган иши, орундуу сөзү, эрдиги аркылуу белгилүү болот, кээде минген аты, ат жабдыгы да кошо сүрөттөлөт. Элдик педагогикада балдарды кооздук, сулуулуктун субъектиси катары тарбиялап өстүрүү иши анын эне тилдин керемет кооз дараметин сезип, туюу, баалоо жана колдоно алуу менен ажырагыс биримдикте каралган. Орус педагогикасынын классиги К. Д. Ушинский "Эне тил" аттуу көрүнүктүү эмгегинде ар бир элдин өз тилин башка бирөө эмес, эл өзү жараткан. Ал тилде «... терең философиялык акылмандык, чыныгы поэтикалык сезим, ажайып көркөм табит бар» деп жазган [8: 211]. Түрк дүйнөсүнүн улуу тилчиси Махмуд Кашгари «Түрк сөздөрү жыйнагынын» лейтмотиви катары «Адеп башы – тил» деген накыл кепти колдонуп, “тил адебин” нарктуулуктун негизги көрсөткүчү катары караган [3: 102]. Кыргыздардын эне тилдин адам турмушундагы өзгөчө орду коом мүчөлөрүнүн эне тилге, көркөм сөзгө болгон табити, сүйлөө чеберчилигине коюлган эреже-талаптар элдик даанышмандыктын үлгөлөрүнө жатчу чыгармалардын баарында, өзгөчө, дастандарда, макал-ылакаптарда, накыл кептерде, санат-насыяттарда абдан жыш учурайт. Кыргыз макалдарынын фольклорунун корунда урпактарды инсан аралык мамилеледе сөздүн, кептин өзгөчө маанисин терең түшүндүрүүгө багытталган таанымдык мүнөздөгү макалдар өзгөчө орунда турган: “Өнөр алды – кызыл тил”, “Адамды шорго салган да, өлтүргөн да – тил”, “Кылыч жарасы бүтөт, тил жарасы бүтпөйт”, “Пил көтөрбөгөндү тил көтөрөт”, “Тилден бал да тамат, уу да тамат”, “Тууган катары кучакташтырган да тил, душман катары бычакташтырган да тил”, “Тилде сөөк жок”, “Тил таш жарат, таш жарбаса, баш жарат”, “Таяк жарасы бүтөт, тил жарасы бүтпөйт”, “Сөз сөөктөн өтөт, жүлүнгө жетет”.

Кыргыздарда инсандардын сөз маданиятын сын электен өткөрүп, даража чамасына карата баалоо иретиндеги “Сыпайы сызып айтат, чечен кызып айтат, чоркок үзүп айтат, чоогоол бузуп айтат” деген макал бар. Кыргыз коомунда сөз өнөрүнүн жеткен чеги жаатындагы чеберчиликтин идеалы, жогорку үлгүсү чечендик өнөр институту аркылуу чындыкка айланган.

Чечен ойдогу орчундуу сөздү таамай да, тайманбай да, куюлуштуруп да, кулак курчун кандырып да айтуу менен көпчүлүктү муютуп, таң калтырып тигил же бул жүйөгө жыгуу, акыйкатка ынандыруу кудуретине ээ, эл ичинде сейрек, кут даарыган инсандар болгон. Көрүнүктүү тилчи Ж. Мукамбаев чечендик өнөрдүн өзгөчөлүгүн төмөнкүдөй мүнөздөгөн: “Чечендер сөздү так айткан; ойду учкул элестүү, көркөм сөздөр, салыштыруулар менен туюнтушкан; тыбыш жутуу, кекечтенүү, узак сүйлөө, туттугуу болгон эмес; чаржайыт көп урушпаган; жай сабырдуу жана олуттуу сүйлөшкөн; эч качан жасалма кепке барышкан эмес; сөзгө чалынып калбаш үчүн өтө кылдаттыкты пайдаланышкан; сөз, туюнтма, макал-ылакапты ойго карата, угармандарга жараша мыктылап тандашкан”, - деп жазган [6: 57].

Элдик педагогиканын акылман сабактарынын бири сөздүн эстетикалык-тарбиялык таасирин туура жана орундуу колдоно билгендигинде. Ар кандай адам сүйлөгөн сөзү, айткан кеби менен элге таанылып сөз аркылуу элге кошулуп социалдашкан же айтар кеби жок, сөз айтарга эби жок болуп, элден обочолонуп жашоого аргасыз болгон.

Балдардын жана жаштардын табияттагы, турмуш-тиричиликтеги, адамдык

мамилелердеги асылдык, кооздук, сулуулуктарга карата эмоционалдык мамилесин ойготуп, турмуштук, эстетикалык тажрыйбасын байытууда балдар ырларынын орду өзгөчө болгон. Байыркы көчмөн кыргыздардын тарыхында ыр жандуу турмуштун бардык чөйрөсүн коштоп, эмгек процесси, ырасым салттары менен жуурулушуп, синкреттик мүнөзгө айланып кеткендиктен, коомдун ар бир мүчөсүнүн ырдын маанисин, ыргагын кабылдоо сезиминин жогорулугун жана ал чөйрөнүн пассивдүү керектөөчүсү катары эмес, активдүү катышуучусу катары калыптанышын талап эткен. Адам өмүрүнүн баскычтарына элдик ырлардын контекстинде назар салсак, ыр кыргыз адамын төрөлгөндөн баштап дүйнөдөн көзү өткөнгө чейин коштоп турган. Алсак, кыргыз баласы төрөлгөндөн торолгонго чейин “Бешик ырынын” таасиринде өскөн. Ал эми ичер суусу түгөнүп, акыретке сапар тартканда аны кошок ырлары менен узатышкан. Эл чебер психолог, болгондо да ченемсиз чебер психолог болгон. Балдарды кыймылга үйрөтүү балдардын жарпын жазар жагымдуу ыр менен коштолгондо гана натыйжалуу жүзөгө ашарын өз тажрыйбасы аркылуу таасын туя билген. Болгондо да аны курактык өнүгүшүнүн өзгөчөлүктөрүнө, дүйнө таанымынын даражасына жараша улам татаалдаштырып олтурган.

Балдарды ыр дүйнөсүнө аралаштырып, эстетикалык жактан тарбиялоо иши “Сал билек”, “Тай бөбөк”, дүйнө таануу ырларынын курамындагы өсүмдүктөр жөнүндөгү ырлар, макулуктар, айбанаттар, мезгил-маал, жөрөлгө ырлары аркылуу уланган. “Сал билек” отуруп калган баланы бирде колун, бирде бутун алаканга салып эркелетип, экчеп кыймылга келтирип, анын жарпын жазган жагымдуу сыбызгы обон менен кошо ырдалгандыктан, баланын кубанып, каткырып, эмоционалдык жана эстетикалык сезимдеринин өнүгүшүнө өбөлгө болот. “Тай бөбөк”, “Каз-каз”, “Тушоо кесүү” ырлары аталышында белгиленгендей, балдардын өз алдынча кадам шилтеп басышын коштоо максатында улуулар тарабынан аткарылат. Бул ырлар, негизинен, алгачкы кадам шилтеп жатканын баланын жарпын жазып, көңүлүн көтөрүү максатында ырдалат. Ошону менен бирдикте чоң адамдардай өз алдынча кадам шилтеп, чоңдордун катарына аралаша башташынын, социалдашуусунун алгачкы кадамы болгон.

Эстетикалык тарбиялоонун элдик системасында калың эл арасында «Манас» айтуу салты өзгөчө орунда турган. Манасчыларды угуу ага катышкандар үчүн эстетикалык табитин, интеллектин, адеп-ахлагын өнүктүрүүнүн унутулгус жана таасирдүү сабагынын милдетин өтөгөн. Ырасында эле манасчылар жарым миллион саптан турган ыр океанын элдин калың катмарына жеткирүү менен бирге, дасыккан элдик тарбиячылардын ордун да аткарып келишкен. Алар өздөрүнүн сыйкырдуу аткаруучулук чеберчилиги менен элди өзүнө тартып, элдик учкул сөздөрдү, макалылакаптарды кеңири пайдаланышып, ритмикалык так уйкаштыкта, окуянын маанисине жараша үндү өзгөртүп, жестикуляция, мимика сыяктуу каражаттарды кеңири колдонушуп, угуучулардын психологиясына өтө катуу таасир этишкен. Ушул методду колдонуу аркылуу манасчылар эзелки бабалар духу менен угарман элдин ортосунда жандуу сыйкырдуу байланыш түзүп, өтмүш менен бүгүнкү күндү бир бүтүндүккө бириктиришкен. Ушундан улам эл Манасты өзүнүн жан дүйнөсүнөн ажырагыс жандуу тарых катары туюп келишкен. Угуп жаткан балдарда ата-бабаларынын элдин эркин азаттыгы, бакубаттыгы үчүн жасаган баатырдык иштерине суктанууну, сыймыктанууну жараткан. Манасчылардын устаттыгын ушундан көрүүгө болот. Алар эң түнт адамды күлүүгө, эң каардуу адамды боор ооруга мажбурлашкан. Манасчылар миңдеген саптардагы миң кырлуу санат сабактардын таасирин арттыруу үчүн сөз, обон, жаңсоо, ымдоо ыкмаларын ийкемдүү колдонуп, жеке актердун театрын жаратышкан.

С. Каралаевдин ушундай актердук чеберчилигин Е. Лизунова төмөнкүчө эскерген: «Ал күчтүү шаңкылдаган үн менен ырдап, бүркүттүн шаңшыганын да, тулпардын жүгүргөнүн да жаңсап туурай кетет, акын жана жоокердин колу тынымсыз кыймылда болуп, баатырлардын ач кыйкырыгы, кылычтардын шыңгыраганы, тулпарлардын дүбүртү аралаш угулган, душманга каршы чабуулдун, жан аяшпас беттешүүлөрдүн поэтикалык жандуу картинасынын өзүн дал болуп өткөн угуучулардын алдынан тартып өткөнсүйт» [5: 101].

Манасчылар эпосту айтып жатып эстетикалык чөйрө түзүүнүн бардык педагогикалык амалдарын колдонууга аракет кылышкандыктарын көрө алабыз. Алардын бири – ишендируү методу. С. Каралаевди угуп жатып эл “Маңдайыбызда анын өзү эмес эле, ал айтып жаткан жомоктогу каармандар тургансыйт”, - деген сезимде калышчу. Манасчылардын ишендируү амалы окуяларды жана адамдардын турпатын *көркөмдөп берүү ыкмасына негизделген*. Манасчылардын сөздөрүндөгү ыргак, куюлушкан уйкаштык, мукамдуулук, ымдоо-жаңсоо, кебете-кешпирди кырдаалга жараша өзгөртүү, обон жана булардын баарындагы эстетикалык гармония угуучунун сезимин бийлеп, туткундап алган. Мунун өзүн манасчылык өнөрдүн табиятына таандык педагогикалык табылга катары кароого болот. Ансыз дастандын сабактары кадимки акыл насыяттардан айырмаланбай, эсте калары күмөн эле.

Корутунду

Ошентип, кыргыздар көчмөн турмуштун талаптарына ылайык адамдардын, табияттын, сөз өнөрүнүн эстетикалык чен-өлчөм критерийлери тууралуу түшүнүктөрдү, тажрыйбаларды жаратып, өнүктүрүп келишкен. Элдик пикирлерге ылайык, адамдын сулуулугу сырткы келбети менен кишилик сапаттары бири бирине төп келгенине жараша аныкталат. Кыргыз тилинде буга байланыштуу көптөгөн түшүнүктөр, мүнөздөмөлөр калыптанган. Кыргыздарда адамдын эстетикалык жетилгендигин анын сөзүнүн маңыздуу, таасирдүүлүгүнө карап баалоо критерийлери басымдуулук кылат. Ошондуктан эл ичинде чечендер, эл ырчылары, манасчы, дастанчылар зор урмат-сыйга ээ болушкан. Алар көчмөн кыргыз коомунун турмушун эстетикалык жактан байытып, өнүктүрүүдө, жаш муундарды эстетикалык жактан тарбиялоо чөйрөсүн жаратууда өзгөчө роль аткарышкан.

Адабияттар:

1. Акматалиев А. Кыргыздын кол өнөрчүлүгү [Текст] / А. Акматалиев. - Бишкек: Кыргызстан, 1996. - 328 б.
2. Алимбеков А. Формирование у будущих учителей готовности к эстетическому воспитанию младших школьников на прогрессивных традициях народной педагогики : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / - М., 1990. - 25 с.
3. Алимбеков А. Түрк дүйнөсүнүн ойчулдарынын мурастарындагы педагогикалык идеялар [Текст]: жогорку окуу жайларынын студенттери үчүн окуу куралы /А. Алимбеков. –Бишкек, 2017. - 272 б.
4. Кыргыз тилинин түшүндүрмө сөздүгү : II бөлүк. (редкол: А. Акматалиев ж. б.). -Бишкек: «Аврасия Пресс», 2015. - 704 б.
5. Лизунова Е. В. Человек легенда. Мухтар Ауэзов в воспоминаниях современников [Текст] /Е. В. Лизунова. -Алма-Ата, 1972. - 283 с.
6. Мукамбаев Ж. Эл ичи – өнөр кенчи. - Фрунзе, 1990.
7. Орозбаев Ж. М. Эстетическое воспитание младших школьников на прогрессивных традициях народной педагогики: (На материале Кирг. ССР): автореф.

**НАРОДНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ. ПЕДАГОГИКА.
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ**

дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /- М., 1988. - 25 с.

8. Ушинский К. Д. Родное слово : Книга для детей и родителей / К. Д. Ушинский.
- Новосибирск: Дет. лит., 1994. - 424 с.